

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ МІСЬКОГО СЕРЕДОВИЩА

Випуск 2 (16)

КИЇВ 2016

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ
МІСЬКОГО СЕРЕДОВИЩА**

Науково-технічний збірник

**Заснований у грудні 2009 року
виходить двічі на рік**

Випуск № 2(16)

Київ, НАУ 2016

УДК 711.11; 711.112

Проблеми розвитку міського середовища: Наук.-техн. збірник / – К.: ЦН «Компринт», 2016. - Вып. 2 (16). – 209 с.

У збірнику висвітлюються проблеми теорії і практики архітектури, містобудування, територіального планування, будівництва.

Проблемы развития городской среды: Научно-технический сборник/ – К.: ЦН «Компринт», 2016. - Вып. 2 (16). – 209 с.

В сборнике освещены проблемы теории и практики архитектуры, градостроительства, территориального планирования, строительства.

Головний редактор – Трошкіна О.А., кандидат архітектури;
відповідальний секретар – Степанчук О.В., кандидат технічних наук;
члени колегії: Барабаш О.В., доктор технічних наук, Бевз М.В., доктор архітектури, Белятинський А.О., доктор технічних наук, Бойченко С.В., доктор технічних наук, Верюжський Ю.В., доктор технічних наук, Габрель М.М., доктор технічних наук, Лапенко О.І., доктор технічних наук, Дьомін М.М., доктор архітектури, Запорожець О.І., доктор технічних наук, Клопниченко Є.Є., доктор технічних наук, Ковальов Ю.М., доктор технічних наук, Ковальський Л.М., доктор архітектури, Колчунов В.І., доктор технічних наук, Кузнецова І.О., доктор мистецтвознавства, Плоский В.О., доктор технічних наук, Применко В.І., доктор технічних наук, Проскураков В.І., доктор архітектури, Тімохін В.О., доктор архітектури, Чемакіна О.В., кандидат архітектури, Чумаченко С.М., доктор технічних наук.

Рекомендовано до видання вченою радою Національного авіаційного університету, протокол № 3 від 20 квітня 2016 року.

Статті в збірнику подані у авторській редакції

На замовних засадах

ISBN 978-966-929-203-2

© Національний авіаційний університет, 2016

ВІДОБРАЖЕННЯ МОДЕРНУ В АРХІТЕКТУРІ КИЄВА

Розглянуто основні риси стилю модерн в архітектурі Києва. Значну увагу приділено характеристиці будинків цього стилю і езотеричним символам, що знайшли своє відображення в них.

Ключові слова: стиль «модерн», езотеричні символи, модерн Києва.

Постановка проблеми. Назрілою проблемою сьогодні є вивчення історії архітектури України, особливо Києва. Це не було на порядку денному останнім часом, але треба розуміти, що вивчення та грамотне використання знань стилістики минулого може покращити підхід до фахової реставрації, збереження існуючих об'єктів при формуванні архітектурного середовища Києва.

¹² ©Авдеєва М.С., Васильченко Д.К.

Мета статті. Виявлення характерних рис модерну, що проявилися в архітектурі Києва для поглиблення розуміння архітектурної спадщини.

Основна частина. Архітектурний стиль модерн набув свого поширення в Україні на початку ХХ століття. На формування київського модерну вплинув європейський модерн з повним розумінням еkleктичності архітектурної форми, декоративності, а також зі схильністю до раціоналізму [3]. Це виявилось також в усвідомленні важливої ролі функціональності будівель.

Розвиток стилю модерн в Україні відповідає епосі, коли зросла потреба будувати не тільки замки, ратуші і церкви, а й громадські будівлі. Виникає потреба у будівництві нових типів будівель – заводів, вокзалів, аеропортів, виставкових залів, магістралей. Розвиток промисловості сприяв виникненню та поширенню таких матеріалів, як залізо (сталь), бетон та скло, властивості яких найкраще проявилися у модерні Києві. Треба зазначити, що стиль висловив себе в індивідуальному будівництві особняків і в типі прибуткового будинку, який виник у цей період.

Стиль модерн в Україні увібрав в себе елементи всіх попередніх стилів. Будівлі Києва в стилі модерн можуть нагадувати і мавританські палаци, і замки, і заводські корпуси. Однак, на відміну від попереднього стилю еkleктизму, його автори перестали використовувати пряме копіювання форм ренесансу і бароко, що було притаманне для Європи. За висновками теоретиків архітектури модерн в Україні – це художній стиль, який надав нового значення використанню стилістичних особливостей світової архітектури та увібрав національні риси [3]. Увага митців модерну була звернена до декоративно-ужиткового мистецтва. Справжнього розквіту зазнали вироби зі скла та вітраж, дизайн інтер'єрів, меблів, дрібна металева пластика, ковальство.

Українські архітектори стилю модерн прагнули синтезу мистецтв. Митці зверталися до декоративізму і езотеричних символів в орнаментиці, в розписах, скульптурі інтер'єрів і фасадів,

до навмисної підкресленості плавних та вигнутих форм і ліній. Зодчі використовували звивисті візерунки металевих палітурок поручнів і маршових сходів, балконних огорож, вигини покрівлі, криволінійні форми прорізів, стилізований орнамент із кучерявих водоростей і жіночих голів із розпущеним волоссям. Застосовувались головним чином елементи історичних стилів Сходу та середньовіччя – еркери, романські башточки, що надавало спорудам дещо романтичний характер.

Архітектори стилю модерн у Києві максимально використовували якості матеріалів і конструкцій. Архітектори надавали несучим конструкціям, виконаним із заліза, незвичайних форм, що нагадують якісь фантастичні рослини. Сходові поручні, світильники, що звисають зі стелі, навіть дверні ручки – все ретельно проектувалося в єдиному стилі.

Популярною стає форма «удар батога», яка знаходить широке втілення в елементах ковальства та металевої пластики.

Архітектуру будівель модерну Києва відрізняє відмова від прямих ліній і кутів на користь використання природних ліній. Набувають різноманітних обрисів та стають підкреслено асиметричними плани та фасади будівель (рис.1а), широко застосовується декор у формах рослинного і тваринного світу (рис. 1 б), у декорі фасадів використовуються рельєфи, барельєфи та горельєфи, маскарони у вигляді жіночих і чоловічих голів (рис.1 в).

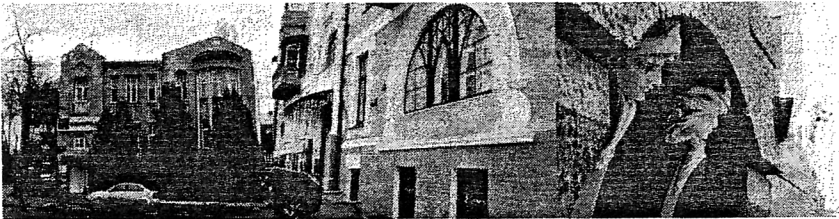

рис.1 а - особняк Брадтмана, вул. Герцена, 6; б - будинок Ягимовського, вул. Гоголівська, 23; в - Клініка Маковського, вул. Гончара, 33

Мислення архітектора і замовника в той час було метафоричним, алегоричним. Тому увагу приділяли езотеричним символам, які заковані на фасадах будівель Києва. У багатьох випадках фасад давав певну інформацію про володарів будинку [2]. Наприклад, круглі вікна на фасаді символізують Сонце, циклічність життя, добробут (рис. 2а), виноградні лози та інші рослини, що плетуться, символізують багатство, достаток (рис. 2б), леви є символами активності, боротьби, перемоги.

Для Києва характерне використання декору на фасаді у вигляді каштану, який символізує стійкість, непорушність, тайну зародження життя, життєствердження (рис. 2 в).

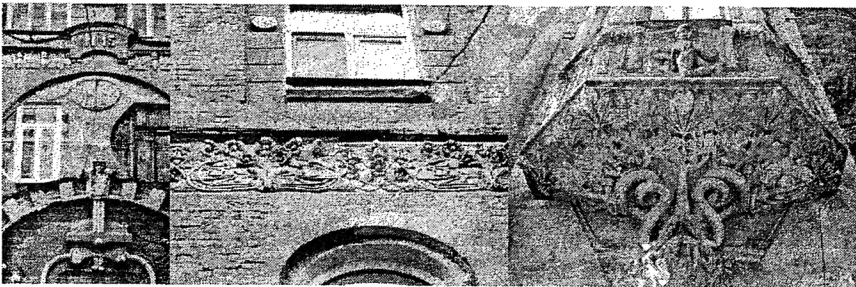

рис 2. а – «Колиска Духа», вул. Городецького, 15. Фрагмент декору парадного фасаду; б - «Колиска Духа», вул. Городецького,15. Квітковий орнамент; в – «Будинок зі зміями і каштанами», вул. Велика Житомирська вулиця, 32.

Ще одним із чисельних прикладів київського модерну є архітектура прибуткового будинку за адресою вул. Рейтарська 20/24, побудованого в 1912 році за проектом відомого архітектора А.М. Вербицького, яскраво виражені такі риси європейського модерну як пластика еркерів різної форми, застосування гострого шпилья над кутовим еркером, використання ліпних орнаментів з маскаронами у вигляді жіночих голів, з квітами і розетками, детально промальовані балконні огорожі. Велике значення у вирішенні фасаду мають також пропорції вікон різної форми.

Багато улюблених елементів київського стилю модерн – використання ліпного декору з квітів ірисів, усміхненого дівочого маскарону, застосування різних віконних прорізів на фасаді будівлі, оригінальної ковки балконної огорожі – використано архітектором Безсмертним у проєкті особняка судді Грабаря, побудованого у 1911 році по вул. Мельникова, 8. Прикрасою будинку також є зіставлення різних фактур і матеріалів (каменю, штукатурки, металу, скла) у композиції фасаду.

Висновки. Усі київські будівлі в стилі модерн можна умовно розділити на ті, що несуть риси західноєвропейського плину модерну (орієнтовані переважно на австрійські і бельгійські зразки) і надзвичайно цікаві будівлі в стилі українського архітектурного модерну. В архітектурі Києва початку ХХ ст. стиль модерн відобразився у: підкреслено асиметричних формах фасадів і планів будівель; багатстві скульптурного декорування (скульптури атлантів та каріатид, жіночі та чоловічі маскарони, маски різних тварин), рельєфного оформлення фасадів (зображення місцевих дерев і рослин – каштанів, горобини, соняхів, квітів ірисів, ромашки, маків); революційному використанні нових матеріалів (бетон, метал, скло, керамічні вироби), конструктивних рішень і новітніх конструкцій; художній обробці інтер'єрів; використанні езотеричних символів на фасадах, завдяки яким можна було отримати певну інформацію про мешканців.

Київський модерн впливав на розквіт цього стилю на території всієї України з одного боку, з другого – ввібрав у себе всі регіональні досягнення.

Список використаних джерел:

1. Історія архітектури в 3-х частинах. Сучасна світова архітектура (творчість майстрів). Навчальний посібник. / М.С. Авдєєва, Н.Ю. Авдєєва, В.І. Васильченко, І.О. Солярська. – К: Освіта України, 2012. Ч.3 -300 с.

Проблеми розвитку міського середовища. Вип.2 (16) 2016

2. Авдєєва М.С. Особливості формування житлових будинків в умовах відродження національних традицій в архітектурі модерну Києва на початку ХХ століття / М.С. Авдєєва // Проблеми розвитку міського середовища : наук.-техн. збірник. – К.: НАУ, 2015.-Вип.2 (14). –С. 3-9.

3. Чепелик В.В. Український архітектурний модерн / Чепелик В.В., упорядник З.В. Мойсеєнко-Чепелик. – К.:КНУБА, 2000. – 378с.;

4. Ясєвич В.Е. Архитектура Украины на рубеже XIX – XX веков / Ясєвич В.Е.. К.: Будивэльнык, 1988. 184 с.

Аннотация

Рассмотрены основные черты стиля модерн в архитектуре Киева. Значительное внимание уделено характеристике образцов этого стиля и эзотерическим символам, нашедшим свое отражение в них.

Ключевые слова: стиль «модерн», эзотерические символы, модерн Киева.

Annotation

The main features of modern style in architecture of Kyiv are examined. Considerable attention is paid to the characteristics of the samples of this style and esoteric symbols, which are reflected in them.

Keywords: style "modern", esoteric symbols, modern style in Kyiv.

Стіття надійшла до збірника у квітні 2016 р.

- Маліков В.В., Боярчук Б.А., Панасюк Я.І.*
**ДОСЛІДЖЕННЯ ВЛАСТИВОСТЕЙ ГРУНТІВ
УКРІПЛЕНИХ ЦЕМЕНТОМ З ДОДАВАННЯМ
ХІМІЧНИХ ДОБАВОК** 57
- Стороженко Л.І., Гасій Г.М.*
**ВЕЛИКОПРОЛІТНІ СТРУКТУРНО-ВАНТОВІ
СТАЛЕЗАЛІЗОБЕТОННІ ПОКРИТТЯ ДЛЯ БУДІВЕЛЬ І
СПОРУД АЕРОПОРТІВ** 72
- Скрипченко О.В., Краюшкіна К.В.*
**ОСОБЛИВОСТІ МОДЕЛЮВАННЯ КАМ'ЯНОГО
МАТЕРІАЛУ НА ПОВЕРХНІ ПОКРИТТЯ
АВТОМОБІЛЬНОЇ ДОРОГИ** 79
- Степанчук О.В., Степанчук С.О.*
**ОЦІНКА КРИТЕРІЇВ ЕФЕКТИВНОСТІ
ФУНКЦІОНУВАННЯ ВУЛИЧНО-ДОРОЖНЬОЇ
МЕРЕЖІ МІСТА** 87
- ✓ *Авдеева М.С., Васильченко Д.К.*
ВІДОБРАЖЕННЯ МОДЕРНУ В АРХІТЕКТУРІ КИСЬВА 97
- Кір'язев П.М., Писаревський Б.Ю.*
ВПЛИВ НАПРУЖЕНОГО СТАНУ НА ДИНАМІКУ СПОРУД 102
- Бармашина Л., Гавриленко І.*
**ПРОБЛЕМА ДОСТУПНОСТІ СЕРЕДОВИЩА
ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ТА ТИПОЛОГІЯ
ПЕРСПЕКТИВНОГО РОЗСЕЛЕННЯ ІНВАЛІДІВ** 116
- Тімкіна С.Ю.*
**АНАЛІЗ ФАКТОРІВ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА РОЗМІЩЕННЯ
ТА РОЗМІРИ ЗУПИНОК ГРОМАДСЬКОГО ТРАНСПОРТУ** 127